

HISTÒRIES DE FLATULÈNCIES

PEP VILA

Professor de la Universitat de Girona

Adrià Pujol Cruells, *Biografia no autoritzada de Josep Pujol «El Petòman»*. CCG Edicions, Girona, 2008, 131 pàgs.

«Escrita, la merda no fa pudor», deia l'escriptor francès Roland Barthes. Encara avui, per educació, tothom ha de fer servir perífrasis per anomenar aquesta activitat que, literàriament parlant, en el camp del vocabulari popular és molt productiva i ens fa petar de riure. Atribueixen a Sant Agustí aquesta frase, extreta d'un llibre seu, *De Magistro*: «Si diem *brossa*, aquest nom és bastant més noble que la cosa significada. I és que ens agrada més sentir-la que olorar-la.» En el *Llibre de Tres*, una col·lecció anònima de sentències catalanes del segle XIV, escrita en clau paròdica, llegim aquest consell humorístic de marcat gust picaresc: «Tres plaers són en aquest món: beure en taverna, jaure en bordell e cagar en prat.» En el segle XVII, Miquel Agustí, un frare de Banyoles, autor d'un tractat d'agricultura, comentava que el millor adob per al camp eren els excrements humans. Montaigne; Francisco de Quevedo; el dominic valencià, poeta satíric del Barroc, Francesc Mulet, autor del cèlebre *Tractat del pet* i Salvador Dalí, foren, entre molts d'altres, noms il·lustres, que van saber treure molt profit de la ventositat, del món dels excrements que renoven la natura. En el cas del pintor empordanès, llegiu la seva autobiografia *Vida secreta*, en què parodia allò més innoble i ho lliga amb el plaer de l'anús, el desig que els diners no facin olor. Encara l'any 2008 dos paleontòlegs de la Universitat d'Oregon, van trobar excrements fossilitzats de fa 12.300 anys, el rastre humà més antic de l'Amèrica del Nord, de famílies genètiques provinents de l'Àsia.

Josep Pujol i Mauri (1857-1945), conegut com *Le Petomane*, fou un artista francès, d'origen català, de pares mataronins emigrats, consanguini nostre, amic lector, nascut a Marsella l'any 1857. A aquest personatge, un

còmic que innovava, un dels homes més ben pagats de la França d'aquell temps, se li podria aplicar aquella fórmula de rondalla: «Que de la palla en feien fems i els fems tornaven argents.» Amb el seu cos procurava una mena de transmutació alquímica, ja que tornava en or, en diners, els gasos que expellia. La seva biografia canta els seus prodigis fisiològics en un moment d'higienització de la vida social en la segona meitat del segle XIX. Al costat de *l'homo sapiens* sempre ha existit *l'homo ridens*, que sap trastocar la realitat humana, carnavalesca, curiosa en molts aspectes.

Els catalans també tenim fama de sentir-nos atrets per l'escatologia, per aquestes relíquies. Penso ara en el tió que caga llaminadures. En els orígens de la Renaixença existia un corrent popular i un d'erudit. La llengua del carrer, la ganga bastarda fou recollida en els baixos fons del poble. El corrent popular que conreava la literatura vallfogonesca, les gatades pitarresques, s'esbravava en cançons, acudits, barroeries vulgars, es decantava per la lletgesa. L'escriptor Pere Coromines reconeixia l'afecció que tenia el poble de Catalunya a parlar gras. El pet com a exercici literari fou molt conreat pels xaronistes catalans del segle XIX. Hom pot llegir amb profit el llibre d'Empar Pérez-Cors, *Versos Bruts: pomell de poesies escatològiques* (Barcelona, 1989), una antologia molt divertida sobre el món versificat de la pudor. Aquest també és un tema de l'esperit de mainada (caca i pipí), del món dels adults en centenars d'acudits, sobre els quals Freud n'hauria de desxifrar la clau. Aquesta matèria té un vocabulari popular molt extens, els acudits sobre les ventositats evacuades són abundantíssims en totes les cultures.

Josep Pujol tenia per naturalesa molta facilitat per retenir líquids en via rectal, per controlar a voluntat l'esfínter, la porta dels gasos que fabricava la maquinària interna del seu cos. Expulsava els sons amb una facilitat melòdica i pentagràmica. El seu encert va ser saber treure profit d'aquestes facultats innates que li oferia la natura. Així, interpretava himnes i cançons, sons de la naturalesa i, ben aviat, als teatres de províncies i després a París capital, en la *Belle Époque*, fou cèlebre per les seves modalitats sonores, els exercicis artísticopràctics que practicava a escena, la musicalitat dels gasos. L'any 1892 va ser contractat pel teatre de varietats Moulin Rouge de París, més tard va tenir companyia pròpia en fundar el Théâtre Pompadour. També va actuar en escenaris de Madrid, París, Bruseles, Alger i el Caire. La seva actuació a Barcelona és més difícil de precisar. Expliquen que a Madrid va

haver de sortir del teatre per la porta del darrere quan va voler interpretar l'himne nacional espanyol en versió sonora. Buscava atreure el públic amb una comicitat primària, procurava fer riure a una societat burgesa satisfeta, a uns desvagats que pagaven per veure com apagava una espelma a una distància d'uns trenta centímetres. També absorbia el líquid assegut en una palangana i ruixava el respectable mentre activava els músculs abdominals. El cos no deixa de tenir raons irracionals, ja que expulsa gasos secs, humits i multisonors. Volia i va aconseguir fer de la brutícia, del vent i del pet, una experiència de bellesa. Pujol, que fou el primer escatòleg professional, va saber transformar en un plaer còmic allò que surt pel darrere. Sobre Pujol i els seus espectacles escatofílics hi ha diversos documentals i films com ara *Le Petomane*. El refranyer també és flatulent: «No té cos ni ànima i així que neix ja brama.»